

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ АВТОНОМІЇ ТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

За результатами наукової доповіді на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України, 22 червня 2023 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5142>

ДРАЧ Ірина Іванівна

доктор педагогічних наук, професор,
директор Інституту вищої освіти
НАПН України, м. Київ, Україна

СКИБА Юрій Андрійович

доктор педагогічних наук, доцент,
заступник директора з наукової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті представлено результати наукового дослідження на тему «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану», виконаного вченими відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України упродовж 2020-2022 рр. Обґрунтовано теоретичні основи розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії (закономірності, тенденції, принципи, поняттєво-термінологічний апарат). Проаналізовано провідний вітчизняний та зарубіжний досвід з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів. Визначено та обґрунтовано механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану.

Ключові слова: воєнний стан; інституційна автономія; механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу; науково-педагогічні працівники; університет.

Актуальність наукового дослідження підтверджують ключові європейські документи (Угода про асоціацію України з Європейським Союзом (2014), Римське комюніке (2020)) та вітчизняні законодавчі і нормативно-правові акти (закони України «Про вищу освіту» (2014) та «Про освіту» (2017), Стратегія розвитку вищої освіти України 2022–2023 (2022), Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок» (грудень

2022 р.), Набуття Україною статусу кандидата у члени Європейського Союзу (червень 2022 р.).

Підписання Україною Болонської декларації засвідчило, що вища освіта України є частиною Європейського простору вищої освіти, де академічна свобода та автономія університетів — базові цінності розвитку Європейського простору вищої освіти.

У Римському комюніке (2020) наголошено на подальшому впровадженні принципів інституцій-

ної автономії, академічної свободи й добросовісності та посилення підтримки академічних працівників щодо можливостей стабільного працевлаштування, кар'єрного розвитку, привабливих умов роботи, доступу до сучасного підвищення кваліфікації та визнання їхніх досягнень (Rome Ministerial Communiqué, 2020).

В Угоді про асоціацію між Україною та ЄС акцентовано на доцільності подальшого реформування та модернізації систем вищої освіти; сприянні зближенню у сфері вищої освіти, яке відбувається в рамках Болонського процесу; розширенні можливостей ЗВО (Угода про асоціацію між Україною та ЄС, 2014).

Набуття Україною статусу кандидата у члени Європейського Союзу (2022) актуалізувало проблему, пов'язану з розвитком, гармонізацією та адаптацією законодавчої бази України з європейськими нормативно-правовими актами в контексті євроінтеграції та інституційної автономії.

Згідно із ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» (2014) легітимізовано поняття «автономія університетів». У ст. 3 цього ж Закону підкреслено, що формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом «...розвитку автономії ЗВО та академічної свободи учасників освітнього процесу...» (Закон України «Про вищу освіту», 2014). Водночас у ст. 1 Закону України «Про освіту» (2017) розширено можливості «автономії», розглядаючи її «...як право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності» (Закон України «Про освіту», 2017). Проте вітчизняні університети обмежено використовують законодавчо надані їм можливості щодо розширення інституційної автономії для науково-педагогічного потенціалу.

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (2022) пріоритетами розвитку визначає автономію та інституційну спроможність закладів вищої освіти. Зокрема, це наведено в стратегічній цілі 1. Ефективність управління в системі вищої освіти, що є соціально відповідальною. Операційна ціль: автономія ЗВО (забезпечення рівних прав та широкої інституційної автономії, зокрема фінансової) (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, 2022). У зазначеному документі Операційним планом (2022–2024 рр.) передбачено, що одним із завдань ЗВО є самостійне визначення кількості персоналу та регулювання структури трудових обов'язків (кадрова автономія); залучення заінтересованих сторін реформ до управління ЗВО через наглядові ради (організаційна автономія) (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, 2022).

Після початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проблема вдосконалення механізмів розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів в контексті розширення інституційної автономії та умовах воєнного стану ще більш актуалізувалася. Саме збереження й розвиток науково-педагогічного потенціалу є запорукою виживання університетів в умовах війни й повоєнного відновлення країни та суттєво впливатиме на економіку країни.

Фундаментальне дослідження «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» (державний реєстраційний номер 0122U200777) здійснював науковий колектив відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України у кількості 5 штатних працівників тривалістю 3 роки (2020–2022 рр.)

Мета дослідження: визначити й обґрунтувати теоретичні основи та механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів Украї-

Актуальність дослідження

Україна

- Закон України «Про вищу освіту», 2014 р. – розширення автономії університетів. Ст. 1: автономія – самостійність, незалежність і відповідальність ЗВО у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах ...;
- Ст. 3: Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом: ... розвитку автономії ЗВО та академічної свободи учасників освітнього процесу ...
- План відновлення України. Проекти національної програми «Розвиток системи освіти»
- Програма волею трансформованої «Освіта 4.0: український світанок» (грудень 2022 р.)
 - Розвиток автономії ЗВО відповідно до європейських стандартів
- Набуття Україною статусу кандидата у члени Європейського Союзу (червень 2022 р.)

ІНСТИТУТ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАПН УКРАЇНИ

План Відновлення
України

ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО ВИЩУ ОСВІТУ

Освітній процес
якщо: інноваційний

Systemic Education
survives

INNOVATE LEAD INSPIRE

Загальна інформація про дослідження

- Державний реєстраційний номер - 0122U200777
- 2020–2022 роки
- Кількість виконавців – 5 осіб:
 - Скиба Ю., д.п.н., доцент, керівник НД
 - Ярошенко О., д.п.н., професор, дійсний член НАПН України, г.н.с.
 - Отич О., д.п.н., професор, г.н.с.
 - Жабенко О., к.н.держ.упр., ст.н.с.
 - Чорноийан Г., к.п.н., ст.н.с.

ІНСТИТУТ
ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАПН УКРАЇНИ

01. Скаба, О. Ярошенко, О. Отич,
Г. Чорноийан, О. Жабенко

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ І
МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ УНІВЕРСИТЕТІВ
УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ
РОЗШИРЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ
АВТОНОМІЇ ТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ

МОНІТОРИНГ

INNOVATE LEAD INSPIRE

ни в контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження.

- Обґрунтувати теоретичні основи розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України в контексті розширення інституційної автономії.

- Проаналізувати провідний вітчизняний та зарубіжний досвід з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів.

- Обґрунтувати механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану.

Методологія дослідження передбачала аналіз наукових та аналітичних праць, кращих практик зарубіжних і вітчизняних університетів; обґрунтування теоретичних засад та механізмів розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів, розроблення практичних рекомендацій та їх впровадження.

Для розв'язання завдань дослідження проаналізовано ключові документи Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). Встановлено, що в ЄПВО періодично здійснюється моніторинг стану реалізації принципів Болонської декларації країнами-підписантами, результати якого оприлюднюються у звіті Університетська автономія в Європі: статистичні показники (University Autonomy in Europe IV: The Scorecard 2023, 2023).

Як свідчать звітні матеріали моніторингової комісії ЄПВО, реальною є така ситуація з реалізації кадрової автономії в Україні: повною мірою реалізується параметр щодо мотивації та стимулювання академічного персоналу; частково — найм і звільнення академічного та управлінського персоналу і майже не реалізується автономія у встановленні заробітної плати.

Політика ЄПВО щодо університетської автономії (2)			
Організаційна автономія	Фінансова автономія	Кадрова автономія	Академічна автономія
<ul style="list-style-type: none"> • Процедури для обрання виконавчого керівника • Критерії для обрання виконавчого керівника • Звільнення виконавчого керівника • Терmini перебування на посаді виконавчого керівника • Включення та відбір зовнішніх членів до органів врядування • Компетентність приймати рішення щодо академічних структур • Компетентність створювати юридичну особу 	<ul style="list-style-type: none"> • Термін і тип державного фінансування • Компетентність зберігати надлишки • Компетентність задовільвати кошти • Компетентність володіти бюджетом • Компетентність нараховувати плату за навчання для національних студентів • Компетентність нараховувати плату за навчання для студентів з країн поза ЄС 	<ul style="list-style-type: none"> • (+) Компетентність приймати рішення щодо процедур найму (керівного академічного та адміністративного персоналу) • Компетентність приймати рішення щодо заробітних плат (керівного академічного та адміністративного персоналу) • (+) Компетентність приймати рішення щодо звільнення (керівного академічного та адміністративного персоналу) • (++) Компетентність приймати рішення щодо звільнення, просування по службі (керівного академічного та адміністративного персоналу) 	<ul style="list-style-type: none"> • Компетентність приймати рішення щодо загальної кількості студентів • Компетентність приймати рішення студентів • Компетентність розпочинати програми • Компетентність припиняти програми • Компетентність обирати мову навчання • Компетентність обирати механізми та заходи забезпечення якості • Компетентність визначати контент і ступеневих програм

У процесі дослідження вивчено кращі практики європейських та вітчизняних університетів (Скиба, Чорнойван та ін., 2021). Для аналізу обрано про-

відні зарубіжні університети відповідно Шанхайського рейтингу: University of Oxford, University of Cambridge, University of Paris-Saclay та ін.

Встановлено, що для розвитку науково-педагогічного потенціалу досліджувані університети пропонують: для викладачів — різноманітні курси і тренінги для розвитку лідерських навичок, викладацької майстерності, впровадження інновацій в освітній процес та кар'єрного просування; для розвитку дослідників — різноманітні заходи (вебінари, ворк-шопи, тренінги), доступ до потужних наукових центрів та промислових лабораторій; для розвитку управлінського персоналу — заходи щодо стратегування, планування і розвитку кар'єри.

Для вибору вітчизняних університетів та вивчення їх практик обрано ті, які займають провідні позиції у міжнародних рейтингах (Times Higher Education, QS). Зокрема, проаналізовано практики Сумського державного університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського», Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Києво-Могилянської академії та ін.

Варто зазначити, що в провідних вітчизняних університетах для розвитку науково-педагогічного потенціалу діють Центри розвитку кадрового персоналу, Центри інноваційних освітніх технологій для розвитку викладацької компетентності, потужна дослідницька інфраструктура для проведення наукових досліджень найвищої якості та розвитку дослідницької компетентності науковців. Значна увага приділяється визнанню досягнень науково-педагогічних працівників та їх винагороді.

Зазначені університети створюють необхідні умови для розвитку науково-педагогічного потенціалу, усвідомлюючи важливість внеску людських ресурсів у авторитет та репутацію університету.

Для з'ясування можливостей розвитку науково-педагогічного потенціалу в умовах розширення можливостей інституційної автономії проведено опитування науково-педагогічних працівників вітчизняних університетів. Отримані результати засвідчили, що респонденти загалом позитивно ставляться до автономії університету.

Опитування показало, що в університетах України найбільший вплив на кар'єрне зростання викладацького персоналу має захист дисертації, отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації та участь у міжнародних проектах. На жаль, ви-

кладацька майстерність та методичний рівень не впливають на кар'єрне просування.

Значну увагу під час опитування приділено процедурі оцінювання діяльності науково-педагогічного персоналу університетів. Згідно з відповідями респондентів, найбільш популярним видом цього оцінювання є рейтинг діяльності науково-педагогічного працівника. На жаль, недостатньо уваги приділено проведенню конкурсів на звання «Кращий викладач/дослідник університету» тощо.

Щодо можливості університету самостійно визначати розмір заробітної плати науково-педагогічному працівнику, відповіді респондентів рівномірно розподілились між тими, хто підтримує цю пропозицію, та тими, хто не погоджується з нею. Висока частка негативних відповідей засвідчує, що науково-педагогічні працівники не впевнені в прозорості, неупередженості й об'єктивності призначення заробітної плати самостійно університетами.

Тож основними результатами проведеного дослідження є такі.

Визначено поняттєво-термінологічний апарат наукового дослідження, який взято за основу в подальшому науковому пошуку, зокрема автономія університету щодо управління персоналом (кадрова автономія) — спроможність (право + здатність) університету самостійно та відповідально приймати рішення щодо: найму та звільнення персоналу; оплати праці персоналу; професійно-

го розвитку персоналу; заохочення та кар'єрного просування/розвитку персоналу.

Науково-педагогічний потенціал університету розглянуто як сукупність розвинутих науково-педагогічним працівником компетентностей, які необхідні для продукування нових знань, ідей, технологій, що сприяють високій якості освітньої, наукової, управлінської діяльності, підвищенню іміджу університету та його конкурентоспроможності на міжнародному ринку послуг у сфері вищої освіти і є результатом кадрової автономії (Жабенко, Муромець та ін., 2020).

Механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університету визначено як систему політик, організаційних процесів, процедур, етапів, способів впливу на розвиток науково-педагогічного персоналу, реалізація яких дасть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності університету.

Виявлено закономірності:

- чим вища складність створюваного університетом продукту або послуги, тим більше він залежить від компетентності персоналу;
- упровадження цифрових інструментів пошуку й добору персоналу підвищує результативність та ефективність процесу;
- чим більше використовується моделей пошуку й добору персоналу, тим вищий рівень конкурентоспроможності університету;
- впровадження принципів Відкритої науки, цифровізація вищої освіти, глобальні виклики (інтернаціоналізація, міграція) та внутрішні виклики (війна та завдання повоєнного відновлення країни) спричиняють зміну підходів до оцінювання діяльності персоналу університетів та його розвитку;
- запровадження університетами показників вітчизняних і світових університетських рейтингів підвищує розвиток їх науково-педагогічного потенціалу;
- запровадження в діяльність університетів принципів інтернаціоналізації вищої освіти сприяє розвитку персоналу та підвищує його конкурентоспроможність щодо надання послуг у сфері вищої освіти.

Встановлено тенденції:

- посилення впливу інтернаціоналізації та цифровізації вищої освіти на процеси працевлаштування, розвитку та кар'єрного зростання персоналу університетів;
- посилення впливу концепції «Відкрита наука» на процеси розвитку та оцінювання діяльності дослідницького персоналу університетів;

- посилення впливу парадигми «Вдосконалення викладання і навчання у вищій освіті» на процеси розвитку та оцінювання діяльності викладацького персоналу університетів;

- посилення впливу парадигм «Лідерство» та «Ефективне врядування» на процеси розвитку та оцінювання діяльності управлінського персоналу університетів;

- створення нових механізмів розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України в умовах воєнного стану;

- включення до контрактів управлінського персоналу університетів України (вища та середня ланка) цільових показників для оцінювання результативності їх діяльності;

- зростання важеля процедури рейтингового оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників в університетах України;

- посилення індивідуалізованого підходу до реалізації завдань професійного розвитку персоналу університетів (індивідуальні потреби та індивідуальні траєкторії професійного розвитку);

- зростання міжнародної міграції серед науково-педагогічних працівників, пов'язана з воєнними діями на території України;

- упровадження цифрових механізмів управління університетом як реагування на воєнні дії.

Визначено механізми:

- національні та інституційні політики, що визначають процеси та тенденції в управлінні персоналом університетів;

- урізноманітнення моделей встановлення та регулювання заробітної плати персоналу університетів;

- проектування, ініціювання та реалізація цільових досліджень з проблем управління персоналом університетів;

- вивчення, адаптація та впровадження кращих практик щодо управління персоналом університетів;

- національні та інституційні регуляції у форматі Рамок: Професійний стандарт викладача ЗВО; Рамка розвитку дослідника; Профіль викладача університету; Рамка досконалості викладання; Рамка досконалості досліджень тощо;

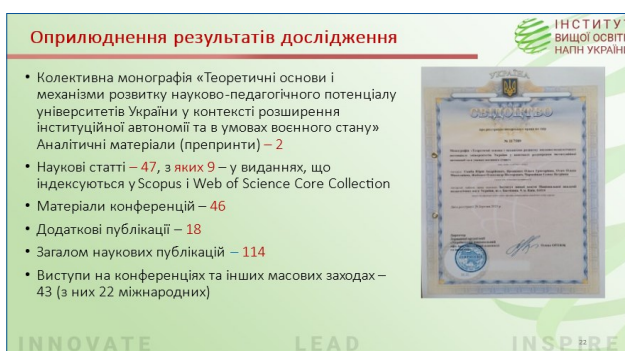
- цифрові інструменти для управління персоналом;

- інфраструктура для професійного розвитку персоналу університетів;

- використання та урізноманітнення методів оцінювання досягнень персоналу університетів (моніторинг досягнень; вимірювання цільових показників; оцінювання студентами, колегами, зовнішніми експертами та інші);

- залучення стейкхолдерів та розбудова органів урядування, що опікуються питаннями управління персоналу університетів (Жабенко, Муромець та ін., 2022).

Наукові результати дослідження відображено в колективній монографії «Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану» (9,5 авт. арк.), методичних рекомендаціях (розділ 2 монографії), 2 препринтах (аналітичних матеріалах) та 114 наукових публікаціях, із них у 47 наукових статтях (9 з яких індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection), 46 матеріалах конференцій та 18 додаткових публікаціях.

Результати дослідження було представлено на двох виставках «Інноватика в сучасній освіті — 2022» та «Заклади вищої освіти — 2022», на яких Інститут відзначено дипломами за презентацію кращих здобутків та впровадження інновацій в освітній процес, а виконавці — сертифікатами за презентацію «Розвиток академічного персоналу університетів в умовах розширення інституційної автономії».

На національному рівні результати дослідження використано під час участі у:

- робочій групі МОН з розроблення Професійного стандарту викладача закладу вищої освіти (2021);

- робочій групі МОН з розроблення Стратегії розвитку вищої освіти України (2020);
- у діяльності науково-методичної ради МОН України, сектор «Вища освіта» (регулятивні документи, стандарти вищої освіти, розвиток науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти);
- підготовлених Пропозиціях до 24 проєктів нормативно-правових документів (проєкти законів України, постанов Кабінету Міністрів України, наказів МОН України, Національного агентства забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій).

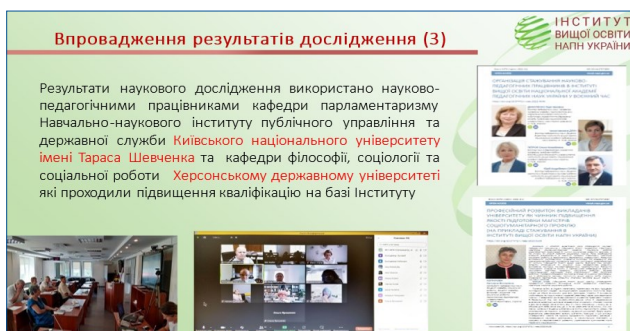
На інституційному рівні результати дослідження використано у:

- рекомендаціях щодо вдосконалення інституційних політик з розвитку персоналу;
- рекомендаціях щодо впровадження Професійного стандарту викладача ЗВО;
- розробленні структури та змісту Інституційного аудиту (розділ «Розвиток персоналу університету»).

Обґрунтовані у дослідженні механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів готові до їх широкого використання.

Проведено тренінги для різних категорій академічного персоналу університетів, зокрема для управлінського персоналу, у яких взяли участь 207 осіб, для викладачів — 271 особа, для науковців — 69 осіб (Донецький державний університет управління; Луганський національний аграрний університет; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля та ін.).

Результати наукового дослідження використали науково-педагогічні працівники кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка та кафедри філософії, соціології та соціальної роботи Херсонського державного університету, які проходили підвищення кваліфікації на базі Інституту вищої освіти НАПН України.

Одержані результати виконання наукового дослідження покладено в основу удосконалення освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії «Політика і лідерство у вищій освіті» та «Викладання і навчання у вищій освіті» за спеціальністю «011 Освітні/педагогічні науки», зокрема навчальну дисципліну «Організація освітнього процесу у вищій освіті» доповнено модулем «Управління освітнім процесом (1 ЄКТС)», а також розроблено вибірково навчальну дисципліну «Кадрова політика у закладах вищої освіти» (2 ЄКТС).

Результати наукового дослідження впроваджено в освітній процес 8 закладів вищої освіти України, зокрема Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Херсонського державного університету, Національного університету «Житомирська політехніка», Національного авіаційного університету та ін.

Отже, на основі проведеного дослідження встановлено, що стратегічний вектор розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України зумовлений зміною запиту на професійний розвиток науково-педагогічних у традиційному сенсі на розвиток окремих груп навичок і мікрокваліфікацій, необхідних для успішної професійної діяльності у складних умовах, спричинених війною.

Виявлені у процесі дослідження закономірності, тенденції та визначені й обґрунтовані механізми можуть бути спрямовані на забезпечення розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів, створення умов для безперервного навчання і професійного його зростання, збереження і посилення позиції університетів на ринку освітніх послуг, задоволення потреб стейкхолдерів в освітній і науковій діяльності, адекватне й оперативне реагування на виклики зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Erasmus+UA (2020, 18 листопада). *Переклад матеріалів Міністерської конференції з питань розвитку Болонського процесу*. <https://cutt.ly/Twox6Oq3>
- European University Association (2023, 7 March). *University Autonomy in Europe IV: The Scorecard 2023*. <https://cutt.ly/XwocGcc3>
- Жабенко, О., Муромець, В., Ререґло, І., Скиба, Ю. (ред.), Чорнойван, Г., & Ярошенко, О. (2020). *Теоретичні основи розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії*. (Ч. 1). Київ : Інститут вищої освіти НАПН України. <https://cutt.ly/xwox27Us>
- Закон України «Про вищу освіту» (2014, 1 липня). <https://cutt.ly/OwocYa4W>
- Закон України «Про освіту» (2017, 5 вересня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

- Міністерство освіти і науки України (2022, 10 грудня). *Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок»*. <https://cutt.ly/mwocLCFO>
- Скиба, Ю. (ред.), Чорнойван, Г., Жабенко, О., Ярошенко, О., Отич, О., & Мельник, С. (2021). *Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів*. (Ч. 2). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://cutt.ly/FwocPU1J>
- Скиба, Ю. (ред.), Чорнойван, Г., Жабенко, О., Ярошенко, О., & Отич, О., (2022). *Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія*. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України. <https://cutt.ly/xwocSrc1>
- Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки*. (2022, 23 лютого). <https://cutt.ly/xwocDpHJ>
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (2014, 16 вересня)*. <https://cutt.ly/gwoc2gJl>
- Rome Ministerial Communiqué* (2020. 19 November). <https://cutt.ly/RwocNej4>

**THEORETICAL FOUNDATIONS AND MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF THE
SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL POTENTIAL OF UKRAINIAN UNIVERSITIES IN THE CONTEXT
OF EXPANDING OF INSTITUTIONAL AUTONOMY AND UNDER MARTIAL LAW**

*Scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of
Educational Sciences of Ukraine, June 22, 2023*

Iryna Drach

*DSc in Pedagogy, Associate Professor, Director, Institute of Higher Education of the National Academy of
Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Yurii Skyba

*DSc in Pedagogy, Associate Professor, Deputy Director for Research of the Institute of Higher Education of
the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Abstract. *The report presents the results of the scientific study on "Theoretical foundations and mechanisms of the development of the scientific and pedagogical potential of Ukrainian universities in the context of expanding institutional autonomy and under martial law", carried out by researchers of the Department of Integration of Higher Education and Science of the Institute of Higher Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in 2020-2022. The theoretical foundations of the development of the scientific and pedagogical potential of the universities of Ukraine in the context of expanding of institutional autonomy (regularities, trends, principles, conceptual and terminological apparatus) are substantiated. The leading national and foreign experience in the development of scientific and pedagogical potential of the universities are analysed. Mechanisms for the development of the scientific and pedagogical potential of the Ukrainian universities in the context of expanding institutional autonomy and under martial law are defined and substantiated.*

Keywords: *martial law; institutional autonomy; mechanisms of development of scientific and pedagogical potential; scientific and pedagogical staff; university.*

Дата публікації: 30 червня 2023 р.